

DEUREN OPENEN VOOR JONGVOLWASSENEN MET DYSLEXIE

EEN WETENSCHAPPELIJK ONDERBOUWD COACHINGPROGRAMMA

Eline Van Kerckhove
Nationale Dyslexie Conferentie
03/04/2013

PROJECTTEAM

Jolien De Brauwer

Ellen Meersschaert

Annelies Aerts

Eline Van Kerckhove

Maaïke Loncke

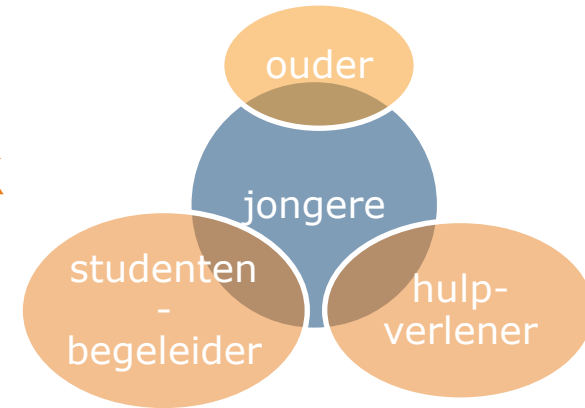

Astrid Geudens

ONDERZOEKSPROJECT

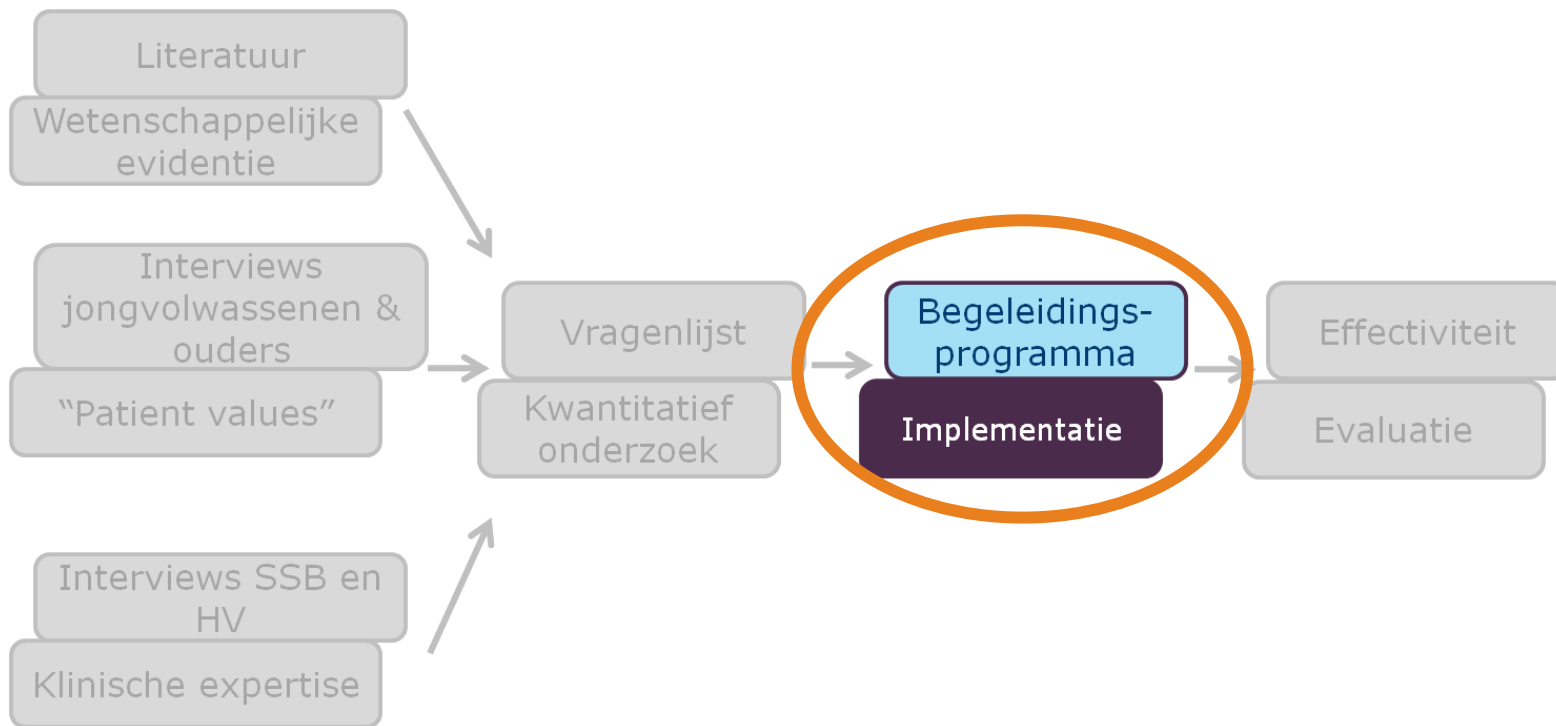
(DE BRAUWER ET AL., IN VOORBEREIDING)

- Onderzoek naar **werkzame aspecten** rekening houdend met **ervaringen** jongvolwassene en zijn/haar **netwerk**
- **Wetenschappelijk onderbouwd begeleidingsprogramma** op maat van jongvolwassenen (cf. Steenbeek-Planting, Kleijnen & Verhoeven, 2011; Tijms & De Gelder, 2011)
- Onderzoek naar **effectiviteit** van het ontwikkelde programma (tot op heden weinig onderzoek, zie Hellendoorn & Ruijsenaars, 2000; Nalavany, Williams Carawan & Rennick, 2011)

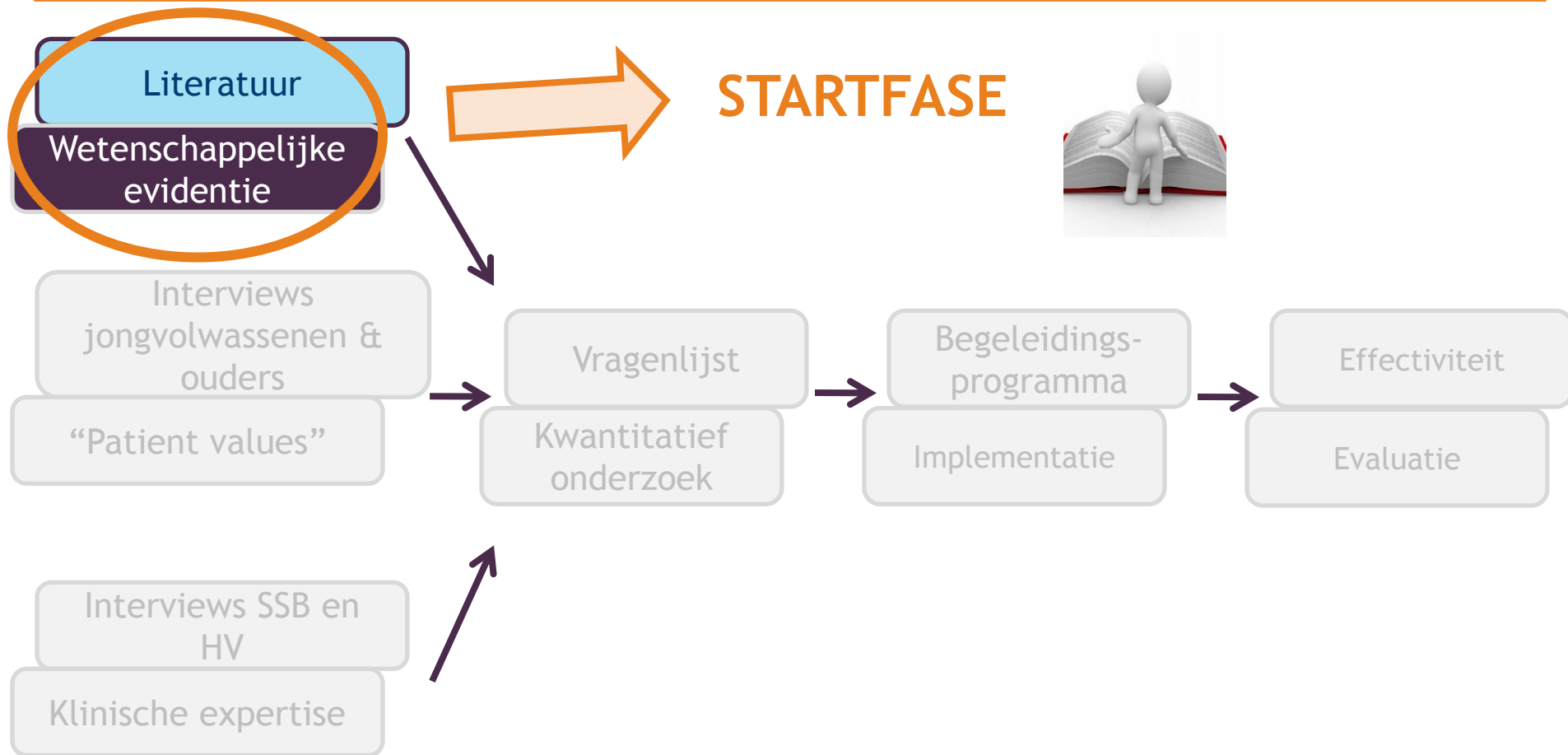

CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG

Wat is **werkzame ondersteuning** voor jongvolwassenen eind secundair onderwijs en hoger onderwijs?

ONDERZOEKSOPZET

KWALITATIEF LUIK

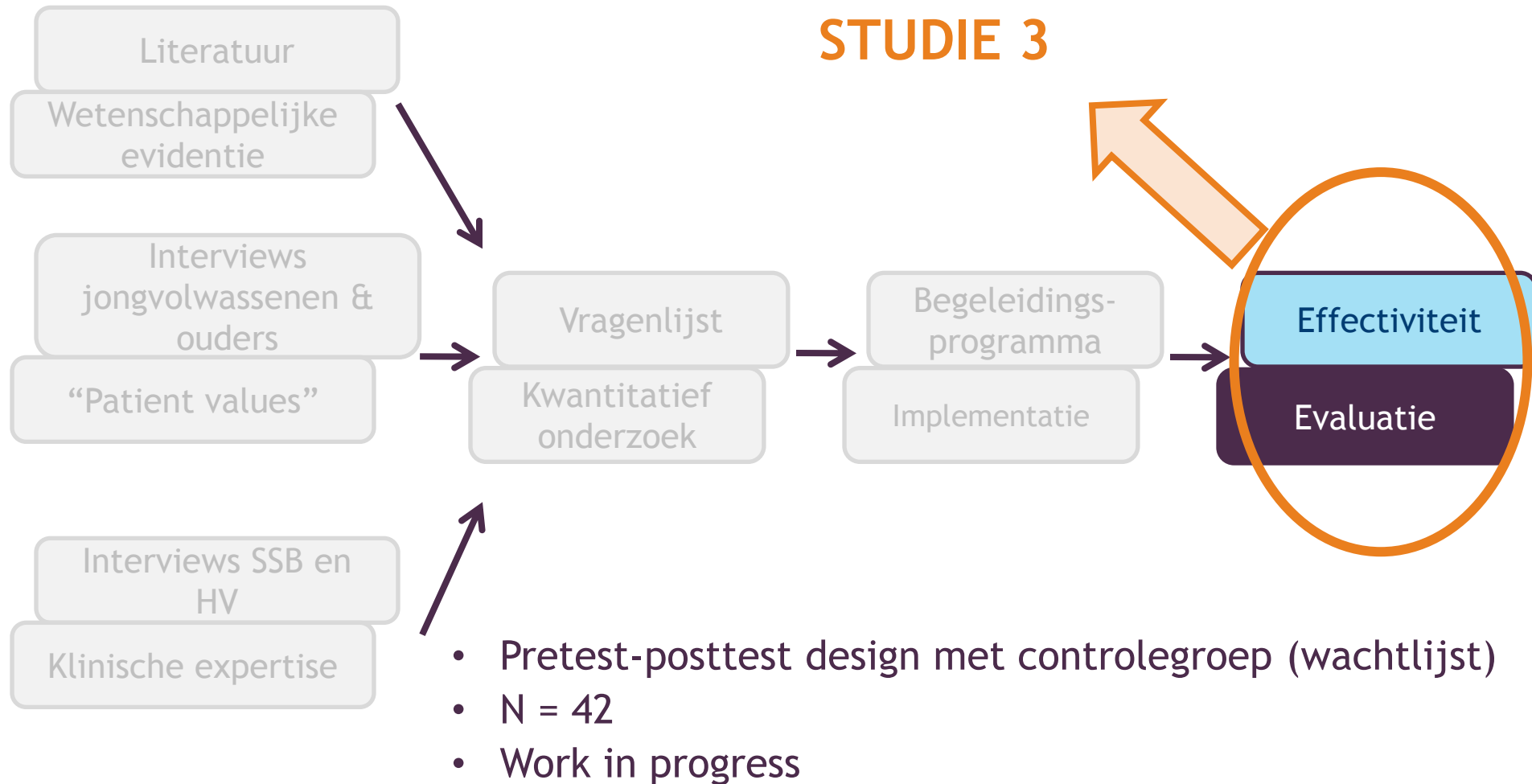
KWANTITATIEF LUIK

- Compenserende strategieën
- Computer- en softwaregebruik
- Ondersteuning thuis en op school
- Interventie/therapie

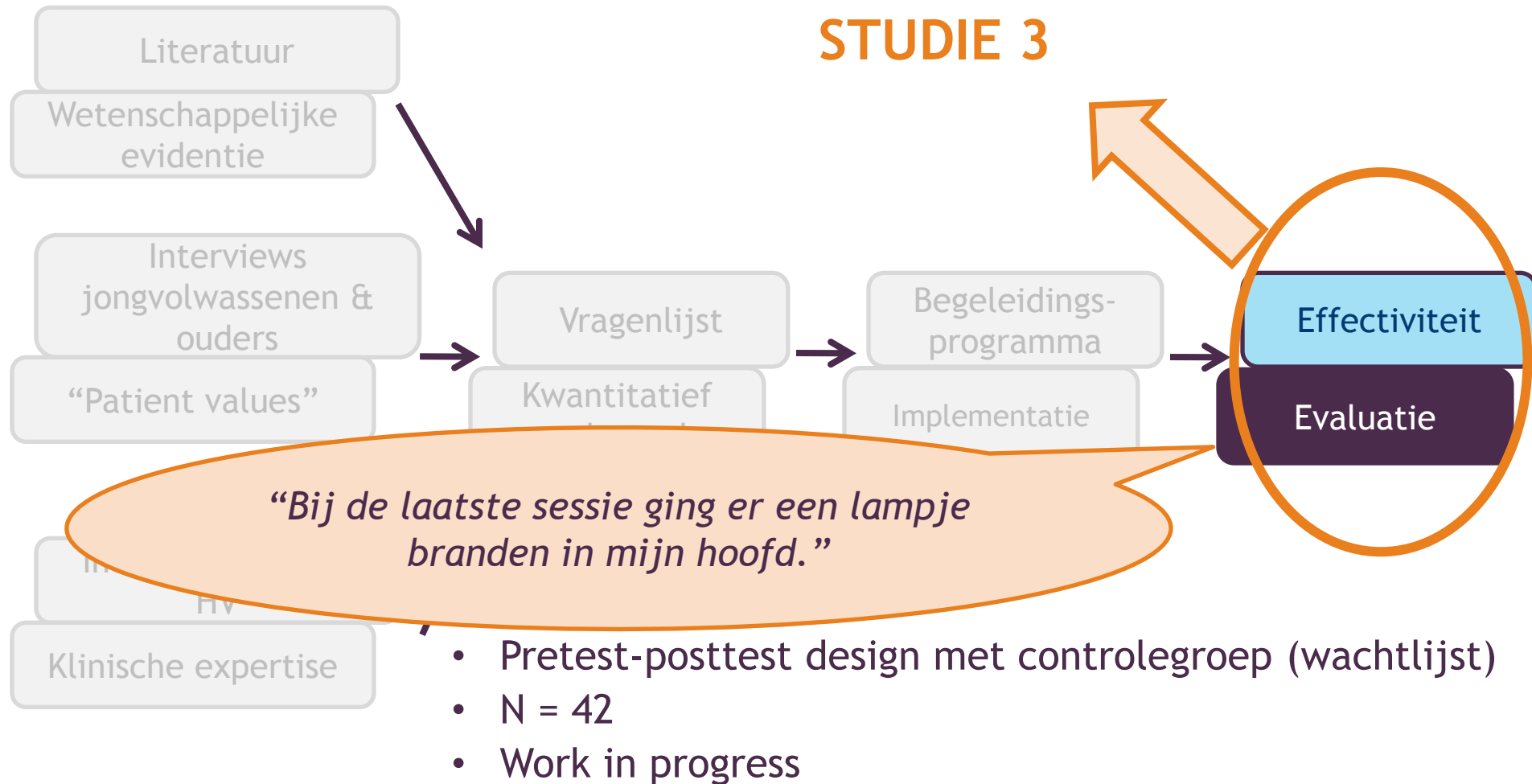
EFFECTIVITEIT BEGELEIDINGSPROGRAMMA

STUDIE 3

EFFECTIVITEIT BEGELEIDINGSPROGRAMMA

STUDIE 3

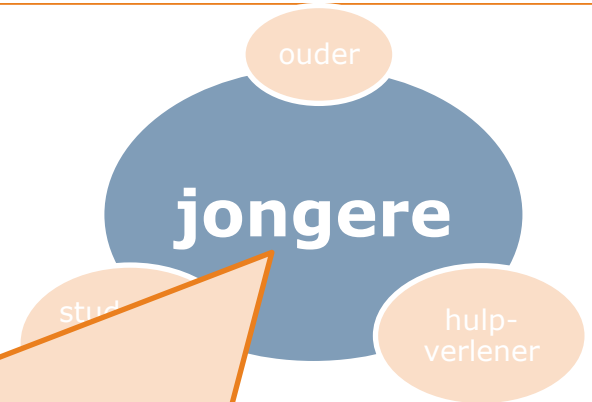

IMPACT VAN DYSLEXIE- KERNMOEILIKHEDEN

STUDIE 1:

problemen op het vlak van
begrijpend lezen en studeren op de
voorggrond in beleving jongeren

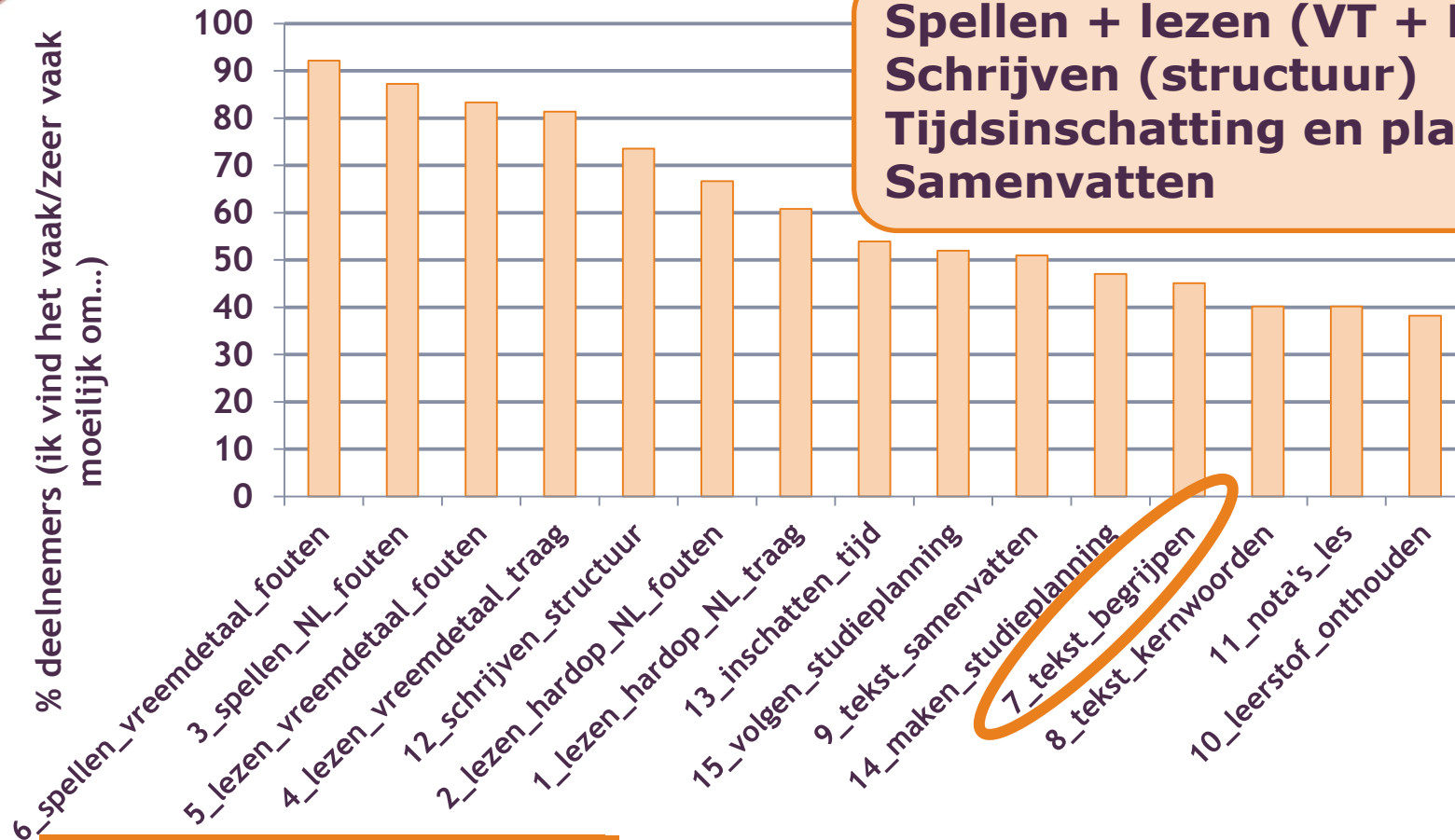
“[...] bijvoorbeeld begrijpend lezen, ik denk dat er heel veel zijn die graag luidop zouden lezen en dat ze dat ook zouden moeten aanbieden om die tekst luidop te lezen of om hem voor te lezen. En dat dat dan inderdaad wel anders is dan voor alle andere leerlingen, maar alle andere leerlingen begrijpen die tekst wel als ze hem stillezen.”

(N.D., hoger onderwijs)

IMPACT VAN DYSLEXIE - KERNMOEILIKHEDEN

STUDIE 2: begrijpend lezen één van de kernproblemen

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Ervaren moeilijkheden

- Socio-emotioneel (studies, dagelijks leven)
- Technisch lezen (NL + VT)
- Begrijpend lezen
- Planning
- Schrijven (structuur)
- Spelling (NL + VT)

Grote verscheidenheid
(Gerber, 2009; Ruijsenaars & van den Bos, 2011)

Thema's 'Wijzer op Weg':

- **Psycho-educatie**
- **Lezen en studeren** (m.i.v. lessen volgen, verwerken van leerstof, examens, timemanagement)
- **Schrijven** (m.i.v. lessen volgen, teksten schrijven, timemanagement)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

One size does not fit all (Gerber, 2009)

- Socio-emotionele impact (studies, dagelijks leven)
- Technisch lezen (snelheid)
- Vreemde talen lezen
- Begrijpend lezen
- Planning
- Schrijven (structuur)
- Spelling (NL + VT)

Effectiviteitsstudie focust op begrijpend lezen en studeren:

- Integratie studies
- Aansluiten bij individuele behoeften i.f.v. motivatie
- Andere moeilijkheden mee opnemen

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

One size does not fit all (Gerber, 2009)

- Socio-emotionele impact (studies, dagelijks leven)
- Technisch lezen (snelheid)
- Vreemde talen lezen
- Begrijpend lezen
- Planning
- Schrijven (structuur)
- Spelling (N)

“Ik had graag nog wat andere dingen ook uitgeprobeerd.”

(effectiviteitsstudie)

Effectiviteitsstudie focust op begrijpend lezen en studeren:

- Integratie studies
- Aansluiten bij individuele behoeften i.f.v. motivatie
- Andere moeilijkheden mee opnemen

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Voorwaarden voor gedragsveranderingen bij begeleiding

- voldoende kennis/inzicht in de problemen
- voldoende bezorgdheid over de problemen
- voldoende eigenwaarde om er zich voor in te zetten
- voldoende vertrouwen in eigen vermogen

Effectiviteitsstudie focust op begrijpend lezen en studeren maar **start met een sessie psycho-educatie**

(Prochaska & Diclemente, 1984; Van Bilsen, 1992)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Inhoud 'Wijzer op Weg':

Psycho-educatie

- ✓ Lotgenotencontact
- ✓ Inzicht in en kennis van dyslexie
- ✓ Acceptatie en positief zelfbeeld (cognitie)
- ✓ Handelen: inzicht in eigen sterktes en zwaktes
- ✓ Individualiseren
- ✓ Vertaling naar het dagelijks leven
- ✓ Mondiger - zelfstandiger maken

(Vermeulen, 2008)

*“Mijn groepsleden
hadden het
emotioneel veel
moeilijker dan mij
met de leerstoornis.”*

(effectiviteitsstudie)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Inhoud 'Wijzer op Weg':

Psycho-educatie

- ✓ Lotgenotencontact
- ✓ Inzicht in en kennis van dyslexie
- ✓ Acceptatie en positief zelfbeeld (cognitie)
- ✓ Handelen: inzicht in eigen sterktes en zwaktes
- ✓ Individualiseren
- ✓ Vertaling naar het dagelijks leven
- ✓ Mondiger - zelfstandiger maken

(Vermeulen, 2008)

*“Het feit dat we de eerste
bijeenkomst gesproken hebben
over elkaars problemen. Dit gaf
veel moed. Zoiets van, ik ken
dit, dit gaat bij mij ook niet, ..
Erkenning.”*

(effectiviteitsstudie)

WERKZAAMHEID INTERVENTIE

STUDIE 1:

Kenmerken van **effectieve** interventie:

- Er is **communicatie** tussen hulpverlener en andere actoren (jongere, ouders, school)
- Nadruk op **herhaling**
- **Expliciete** (compensatie)**strategieën** worden aangebracht én **ingeoefend**
- Geduld en begrip van de hulpverlener

Let op: motivatie en beperkt aanbod voor jongvolwassenen kunnen als **barrière** ervaren worden

WERKZAAMHEID

STUDIE

Kenmerken van effectieve

“Misschien nog het positiefste was ook wel dat zij in het begin van het schooljaar mee kwam, om dan nog een keer te vertellen wat dat het probleem was en welke maatregelen dat zij zou voorstellen om dan toch toe te passen”

(moeder van jongere H0)

- Er is **communicatie** tussen hulpverlener en andere actoren (jongere, ouders, school)
- Nadruk op **herhaling**
- **Expliciete** (compensatie)**strategieën** worden aangebracht én ingeoeft
- Geduld en begrip van de hulpverlener

Let op: motivatie en beperkt aanbod voor jongvolwassenen kunnen als **barrière** ervaren worden

WERKZAAMHEID INTERVENTIE

STUDIE 2:

Werkzaamheid therapie: $M = 4.67$; $SD = 1.18$ op een schaal van 1 tot 6 (dus tussen eerder wel werkzaam en werkzaam)

Waarom werkzaam?

- Ik heb daar strategieën en trucjes geleerd (74%)
- De hulpverlener had veel geduld (71%)
- De inhoud was aangepast aan mijn behoeften (70%)
- Er werd heel veel herhaald (68%)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Directe instructie en strategie-instructie

(Goetry et al., 2006, Mastropieri et al., 2003, Swanson, 1999,2012)

- Opsplitsing in kleine deeltappen + integratie (inoefenen & herhalen)
- Aanleren van strategieën
- ‘Think aloud’ model
- Onmiddellijke, gerichte, individuele feedback
- Sterke focus op metacognitie

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Directe instructie en strategieën

(Goetry et al., 2006, Mastropieri)

Beste elementen: “Het stappenplan; alles stap voor stap. Niet meteen maar wat fluo’en.”

(effectiviteitsstudie)

- Opsplitsing in kleine deeltappen + integratie (inoefenen & herhalen)
- Aanleren van strategieën
- ‘Think aloud’ model
- Onmiddellijke, gerichte, individuele feedback
- Sterke focus op metacognitie

“Afhankelijk van de cursus zal ik (denk ik) alle strategieën/ hulpmiddelen wel eens toepassen”.

(effectiviteitsstudie)

“Bij mij waren het meer kleine tips die ik nog niet toepaste of niet kende of dacht dat het niet belangrijk waren; signaalwoorden & inhoudstafel.”

(effectiviteitsstudie)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Op maat werken (Eding et al., 1994; Roberts et al., 2008; Ruijsenaars et al., 2009)

- Directe transfer naar eigen studiemateriaal
- Studieplan op basis van sterktes/zwaktes
- Geïntegreerde aanpak

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Op maat werken (Eding et al., 1994; Roberts et al., 2008; Ruijsenaars et al., 2009)

- Directe transfer naar eigen studiemateriaal
- Studieplan op basis van sterktes/zwaktes
- Geïntegreerde aanpak

Beste elementen: “Zelf een keuze kunnen maken van wat je toepast, verder uitwerkt.”

(effectiviteitsstudie)

Beste elementen: “Zeer individueel kijken naar de specifieke problemen van de personen.”

(effectiviteitsstudie)

Beste elementen: “Werken met eigen boek/cursusmateriaal.”

(effectiviteitsstudie)

BEGELEIDINGSPROGRAMMA WIJZER OP WEG

Communicatie (De Brauwer et al., 2012; Hellendoorn & Ruijsenaars, 2000; Ruijsenaars et al., 2009)

- Informeren en betrekken alle partijen
- Sensibiliseren van betrokkenen - rol van docenten
- In kaart brengen van ondersteuning

*“Toen kreeg ik van iedereen andere regeltjes om de spelling te doen. En daardoor kreeg ik alles door elkaar (lacht).”
(jongere, hoger onderwijs)*

ILLUSTRATIE COMMUNICATIE SOFTWARE EN COMPUTER

STUDIE 1

barrières voor gebruik

- Werkt afleidend
- Het gevoel 'anders' te zijn
- Kostprijs
- Geen digitaal cursusmateriaal
- School weet niet hoe de software werkt dus geen begeleiding hiervoor op school
- Extra stress in examensituaties
- Technische en praktische belemmeringen
- Moeite en tijd als student en docent

STUDIE 2

27% gebruikt software, voornamelijk thuis

Zij die het **niet** gebruiken:

- ik denk niet dat het mij zal kunnen helpen (46%)
- alles inscannen kost te veel tijd dus begin ik er niet aan (41%)
- ik ken dit niet (27%)

ILLUSTRATIE COMMUNICATIE SOFTWARE EN COMPUTER

STUDIE 1

barrières voor gebruik

- Werkt afleidend
- Het gevoel 'anders' te zijn
- Kostprijs
- Geen digitaal cursusmateriaal
- School weet niet hoe de software werkt dus geen begeleiding hiervoor op school

Discussiepunten:

- kennis over ondersteuningsmogelijkheden
- ondersteuning alle betrokkenen
- communicatie
- beleid

STUDIE 2

27% gebruikt software, voornamelijk thuis

Zij die het **niet** gebruiken:

- ik denk niet dat het mij zal kunnen helpen (46%)
- alles inscannen kost te veel tijd
- het is te duur (41%)

ILLUSTRATIE COMMUNICATIE SOFTWARE EN COMPUTER

STUDIE 1

barrières voor gebruik

- Werkt afleidend
- Het gevoel 'anders' te zijn
- Kostprijs
- Geen digitaal cursusmateriaal
- School weet niet hoe de software werkt dus geen begeleiding hiervoor op school
- Extra stress in examensituaties
- Technische en praktische belemmeringen
- Moeite om tijd te vinden

STUDIE 2

27% gebruikt software, voornamelijk thuis

Zij die het **niet** gebruiken:

- ik denk niet dat het mij zal kunnen helpen (46%)
- alles inscannen kost te veel tijd dus begin ik er niet aan (41%)
- ik ken dit niet (27%)

“Ik heb veel bijgeleerd uit dit begeleidingsprogramma, ik weet nu hoe ik moet studeren en dat er hulpmiddelen bestaan.”

TOT SLOT

Basisvoorwaarden werkzame begeleiding

- Inzicht in **brede en verscheiden impact** en rol van **omgeving** op ervaren impact (Gerber, 2009; Ruijsenaars & van den Bos, 2011; De Brauwer et al., in voorbereiding)
- Sterke **communicatie** tussen alle actoren (Verhoeven & Wentink, 2008, De Brauwer et al., in voorbereiding)
- **Ervaren noden** als startpunt voor effectieve begeleiding (motivatie) (Eding, Loykens, Van den Bos & Diclemente, 1984)

Dank voor uw aandacht

Contact

Eline Van Kerckhove

Jolien De Brauwer
Ellen Meersschaert
Annelies Aerts
Maaïke Loncke
Astrid Geudens

- Tel. 03 241 08 09 code@thomasmore.be
- www.codelessius.eu